

Landstingsstyrelsen

YTTRANDE
2018-04-10

LS 2018-0160

Finansdepartementet
Fi 2018/00106/DF

Yttrande över slutbetänkandet Reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114)

Finansdepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig över slutbetänkandet Reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114).

Landstinget välkomnar ambitionen att skapa en effektiv styrning av utveckling, införande och förvaltning av nationella digitala tjänster och elektronisk identitetshantering. Utredningen lyfter på ett positivt sätt fram att en av utgångspunkterna är att digitaliseringen av offentlig sektor syftar till att stärka landets konkurrenskraft. Digitaliseringen kan ha stora möjligheter att underlätta för individer och företag och därigenom frigöra tid genom att skapa mer effektivare processer. Det innebär att mer tid kan riktas mot produktiv verksamhet.

Landstinget lämnar följande synpunkter på slutbetänkandet.

Kapitel 5 - effektiv styrning av en samverkande förvaltning

Landstinget instämmer i förslaget om att digitaliseringsmyndigheten tilldelas särskilda anslagsmedel för frivillig samverkan mellan olika aktörer. Landstingets ser såväl den nationella som regionala samverkan som en förutsättning för ett lyckosamt digitaliseringsarbete. Detta uttrycks bland annat i den digitala agendan för Stockholms län¹ som syftar till att ge strategisk vägledning kring prioriteringar för regionens offentliga aktörer utvecklings- och digitaliseringsarbete. Agendan fokuserar fyra målområden, *den digitala infrastrukturen, den digitala kompetensen, den digitala marknaden och den offentliga sektorn.*

¹ EN DIGITAL AGENDA för Stockholms län

Kapitel 7 - Mål för den offentliga förvaltningens digitaliseringsarbete

I kapitel 7 anges förslag till mål för den offentliga förvaltningens digitaliseringsarbete. I slutbetänkandet konstateras att ett samlat och tydligt grepp om den offentliga förvaltningens digitalisering måste innebära att det står klart för de inblandande instanserna vad som förväntas av dem.

Landstinget ställer sig positivt till att föreslagna mål inkluderar informationssäkerhet men önskar ytterligare träffsäkerhet i användningen av begreppen enkelhet, säkerhet, kvalitet och effektivitet. Av bland annat den internationella standarden² liksom särreglering inom hälso- och sjukvårdsområdet³ framgår att informationssäkerhet är den del av begreppet kvalitet. De föreslagna målformuleringarna skulle kunna läsas som att säkerhet och kvalitet står i motsatsförhållande, vilket landstinget finner vara olyckligt.

I avsnitt 7.3.2 anges att utredningen, i ljuset av avsiktsförklaringen mellan staten och SKL, vill rekommendera fullmäktige i kommuner och landsting att utforma egna mål i samma anda som de mål som utredningen föreslår att riksdagen och regeringen ska besluta. Landstingets ställer sig positivt till en harmoniering, samt att utredningen inte går utöver det kommunala självstyrelsen i detta avseende. Landstinget vill framhålla att det är viktigt att mått tas fram i samråd mellan berörda parter, dessa blir mätbara på ett hanterbart sätt samt att mål och nyckeltal inte utformas så att digitaliseringen blir ett mål i sig. Målet bör alltid vara en så effektiv och kvalitativ verksamhet som möjligt, inte en så digital verksamhet som möjligt.

Kapitel 8 – En övergripande plan – ett ramverk – för förvaltningsgemensamma digitala funktioner

Landstinget instämmer i förslaget att regeringen bör förnya avsiktsförklaringen mellan staten och SKL för digitalisering och IT i den offentliga sektorn. När den hela den offentliga sektorn arbetar mot samma mål stärks förutsättningarna för att exempelvis skapa standardiserad tillgång till information och öppna data, vilket kan få regionala tillväxteffekter genom innovation och företagande.

² ISO/IEC 27000-serien

³ HSLF-FS 2016:40

Kapitel 9 – Informationssäkerhet – en naturlig del i digitaliseringen

Landstinget välkomnar utredningens tydlighet i att informationssäkerhet ska genomsyra alla processer som handlar om digitalisering, liksom förslaget att regeringen ska inleda ett arbete att samordna och strukturera reglering. Landstinget är positivt till utredningens tre förslag gällande informationssäkerhet, men önskar framhålla följande:

Nyckeltal

Landstinget finner det som ett bra förslag att digitaliseringsmyndigheten ges i uppdrag att ta fram och mäta nyckeltal för att kunna följa informationssäkerhetsmognaden i förhållande till digitaliseringen.

Rättsliga krav

Landstinget ställer sig även positivt till att regeringen tar fram rättsliga krav som omfattar samtliga offentliga myndigheter att införa ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete. Utredningen pekar i avsnitt 9.2 på miljö och arbetsmiljöområdet och att målbilden för styrning inom informationssäkerhet torde vara att få motsvarande effekt. Stockholms läns landsting önskar i sammanhanget framhålla att sådana rättsliga krav, det vill säga lagkrav på att införa ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) redan idag finns och reglerar hälso- och sjukvården. Stockholms läns landstings erfarenhet är att ett ledningssystem verkan och prestanda skulle öka ytterligare om det förutom rättsliga krav på ledningssystem för informationssäkerhet även fanns rättsliga krav på kontrollfunktioner. Med det menas generellt utformade rättsliga krav på att offentliga myndigheter ska ha en funktion för ledning, samordning, riskkontroll och regelefterlevnad inom informations-säkerhet, att denna funktion ska vara oberoende samt att den ska ha resurser som krävs samt tillgång till den information som behövs för att den ska kunna fullgöra sina uppgifter. Slutligen önskar landstinget i sammanhanget peka på vikten av kravställan och att de digitala tjänster som utvecklas även behöver säkerhetsgranskas.

Tillsyn

I det tredje förslaget bedömer utredningen att samtliga offentliga myndigheter bör omfattas av en för hela den offentliga förvaltningen gemensam reglering gällande tillsyn av informationssäkerhetsarbetet med tillhörande incidentrapportering. Staten utövar idag tillsyn av verksamheter i landstingen genom flera statliga myndigheter. Komplexiteten är särskilt

påtaglig vad gäller krav på skyndsam incidentrapportering. Landstinget framhåller vikten av att nuläget för landstingen, särskilt inom hälso- och sjukvårdsområdet, klarläggs i det fortsatta departementsarbetet samt att en analys genomförs av vilka konsekvenser framtida förslag innebär för landstingen.

Kapitel 10 – Förvaltningsgemensamma digitala funktioner och elektronisk identifiering

Landstinget stödjer utredningens bedömning i beskrivna att-satser. Landstinget önskar dock framhålla att vår erfarenhet är dock att myndigheter idag använder digitala certifikat på flera olika sätt och har byggt omfattande infrastruktur baserad på interna regelverk. Detta innebär att vidare utredning krävs avseende konsekvenserna av implementering av nya digitala identiteter.

Landstinget anser även att det saknas en utredning runt reservhantering av elektroniska identitetshandlingar och att en utredning behöver göras kring reservhantering i det läge att tjänster slås ut.

Kapitel 12 – Statlig elektronisk identitetshandling

Landstinget delar utredningens förslag fullt ut att begreppen identitet och behörighet ska skiljas åt, liksom att begreppen identifiering och loggning ska skiljas åt. Landstinget välkomnar även förslagna principer för processen för utfärdade av identitetshandlingar. Detta kan öka säkerheten och effektivisera hanteringen. Ett exempel är växling av identitet i samband med att individen ska ges tillgång till tjänster som kräver attribut som inte ingår i den statliga elektroniska identitetshanteringen. Vinster kan även uppnås genom samverkan mellan kommuner och landsting.

Landstinget är positivt till förslaget att digitaliseringsmyndigheten ges i uppdrag att arbeta fram olika begrepp för att beskriva elektroniska identitetshandlingar på olika tillitsnivåer. Om olika begrepp ska användas måste det dock säkerställas att det blir tydligt för en slutanvändare vad begreppen står för.

Landstinget välkomnar även förslaget på att det i lagen införs regler om när den statliga elektroniska identitetshandlingen ska spärras.

Kapitel 13 – Myndigheters sätt att anskaffa funktioner för elektronisk identitetskontroll

I de delar som handlar om förslaget att erkänna den statliga elektroniska identitetshandlingen vid elektronisk identifiering samt att anslutning till det valfrihetssystem som digitaliseringsmyndigheten föreslås tillhandahålla, konstaterar landstinget att förslaget går utöver det kommunala självstyrelsen. Landstinget kan dock se nödvändigheten med tanke på de digitala utmaningarna och ändamålet, men skulle gärna se en kompletterande analys av påverkansgraden ur ett landstingsperspektiv, särskilt inom hälso- och sjukvården.

Landstinget anser att ett valfrihetssystem måste säkerställa att det omfattar såväl offentliga och privata utförare så att individer inte behöver ha flera elektroniska identitetshandlingar beroende på om en verksamhet är offentlig eller privat.

Kapitel 14 – En infrastruktur för elektronisk identifiering

14.3.7 Skyldighet att använda dialogruta för valbara elektroniska identitetshandlingar

Betänkandet beskriver att utredningen har övervägt hur en bestämmelse för offentliga myndigheter ska utformas avseende skyldighet att använda dialogruta för valbara elektroniska identitetshandlingar. En modell skulle kunna vara att statliga myndigheter *ska* använda modellen, medan kommuner och landsting *får* använda den. Landstinget förordar denna modell.

Kapitel 15 – Arbetstagare, student, ställföreträdare – och elektronisk identifiering

15.8 Skilj på tjänsteutövning och privata ärenden

Utredningen bedömer att arbetstagare inte ska använda sina privata elektroniska identitetshandlingar i tjänsten. Landstinget är mycket tveksamt till denna reglering utan menar att användning av privat elektronisk identitetshandling bör vara möjlig efter en arbetsrättslig överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Kapitel 21 En lag om infrastruktur för digital post

Landstinget noterar med tillfredsställelse att utredningen föreslår att privata utförare av kommunala angelägenheter ska få ansluta sig som avsändare i infrastrukturen Mina meddelanden och att detta sker som en del av kommunens och landstingets åtaganden. Detta innebär att Mina meddelanden har förutsättning att utvecklas till en infrastruktur med invånarens perspektiv i centrum då landstinget har en omfattande verksamhet som utförs av privata aktörer.

21.11.3 Behandling av känsliga personuppgifter i infrastrukturen för digital post behöver inget kompletterande författningsstöd

I avsnittet gör utredningen bedömningen att det inte behövs någon nationell bestämmelse som ger rätt att behandla känsliga personuppgifter inom lagens tillämpningsområde, och bedömer att undantagen i dataskyddsförordningen är tillräckliga. Landstinget önskar i sammanhanget peka på att vad beträffar hälso- och sjukvårdsområdet finns särskild särreglering gällande hantering av patientuppgifter och särskilt avseende e-post. Landstinget pekar på vikten av att i det fortsatta departementsarbetet analysera och klargöra de rättsliga förutsättningarna för sådana känsliga uppgifter.

Kapitel 22 Konsekvensanalyser

22.3 Kommunala finansieringsprincipen

Landstinget konstaterar att utredningen bedömer att förslagen i slutbetänkandet inte omfattas av den kommunala finansieringsprincipen. Stockholms läns landsting har en omfattande och komplex it-miljö. Landstinget hade därför gärna sett att slutbetänkandet hade inkluderat någon form av estimat för kostnaden att anpassa befintliga tjänster/funktioner till de föreslagna. Detta gäller inte minst att genom säkerhetsgranskningar säkerställa att de tjänster/funktioner som ska anslutas möter ställda informationssäkerhetskrav. Förslagen kan få direkta ekonomiska effekter för landstinget. Landstinget hade gärna sett att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget analyserats, särskilt ur ett landstingsperspektiv och önskar vidare utredning gällande finansieringsprincipen i detta avseende.